

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gegužės 18 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Dalios Vasarienės (pranešėja),
teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens uždarnosios akcinės bendrovės „Tokana“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. spalio 15 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „PLF Baltic“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Ukrainos Rivnės miesto ūkinio teismo 2020 m. vasario 20 d. sprendimą byloje Nr. 918/794/18, suinteresuotas asmuo uždaroji akcinė bendrovė „Tokana“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių informavimą apie teismo procesą ir procesinių dokumentų įteikimą atsakovui, aiškinimo ir taikymo sprendžiant dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo pagal dvišalę tarptautinę sutartį.
2. Pareiškėja UAB „PLF Baltic“ prašė pripažinti Ukrainos Rivnės miesto ūkinio teismo 2020 m. vasario 20 d. sprendimą byloje Nr. 918/794/18, kuriuo iš UAB „Tokana“ priteista 13 600 Eur verslininkui P. P. Z. (P. P. Z.).
3. Pareiškėja nurodė, kad prašomas pripažinti sprendimas įsiteisėjo 2020 m. kovo 17 d. ir kartu su vertimu į lietuvių kalbą buvo įteikti atsakovei. P. P. Z. pastangos susisiekti su skolininke UAB „Tokana“ buvo nesėkmingos, todėl jis perleido reikalavimo teises į priteistą skolą Lietuvos Respublikos ūkio subjektui – pareiškėjai.

II. Apeliacinio teismo procesinio sprendimo esmė

4. Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. spalio 15 d. nutartimi prašymą tenkino – pripažino ir leido vykdyti Lietuvos Respublikos teritorijoje Ukrainos Rivnės miesto ūkinio teismo 2020 m. vasario 20 d. sprendimą byloje Nr. 918/794/18, kuriuo iš atsakovės UAB „Tokana“ priteista 13 600 Eur skolos ir 6507,61 grivinos teismo išlaidų pareiškėjai, perėmusiai reikalavinį iš pradinio kreditoriaus.
5. Procesiniai dokumentai suinteresuotam asmeniui UAB „Tokana“ 2021 m. rugsėjo 2 d. ir pakartotinai 2021 m. rugsėjo 20 d. buvo išsiųsti Juridinių asmenų registre nurodytu buveinės adresu: M. K. Čiurlionio g. 7-2, Vilnius, tačiau grįžo neįteikti. Kadangi kitas suinteresuoto asmens UAB „Tokana“ buveinės adresas teismui nebuvo žinomas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 122 straipsnio 2 dalimi ir 123 straipsnio 4 dalimi, teismas laikė, kad suinteresuotam asmeniui Juridinių asmenų registre nurodytu adresu siųsti procesiniai dokumentai ir pranešimas apie 2021 m. spalio 15 d. posėdį įteikti tinkamai.
6. Teismas nurodė, kad pareiškėja kartu su prašymu pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Ukrainos teismo sprendimą pateikė jo patvirtintą kopiją ir sprendimo vertimą į lietuvių kalbą, įrodymus, kad prašomas pripažinti sprendimas yra įsiteisėjęs – sprendime yra uždėtas tai patvirtinantis teismo antspaudas. Iš prašomo pripažinti teismo sprendimo turinio teismas nustatė, kad Ukrainos Rivnės miesto ūkinis teismas ne kartą kreipėsi teisinės pagalbos į užsienio teismą, tačiau atsakovė savo teise į teisių ir įstatymo saugomų interesų apsaugą nepasinaudojo, atsiliepimo į ieškinį nepateikė, įgalinto atstovo atvykimo į 2020 m. vasario 20 d. posėdį neužtikrino, apie neatvykimo priežastis teismui nepranešė, nors apie bylos nagrinėjimo datą, valandą ir vietą jai buvo pranešta nustatyta tvarka teismo 2018 m. gruodžio 14 d. ir 2019 m. birželio 14 d. potvarkiais, remiantis Lietuvos Respublikos ir Ukrainos 1993 m. liepos 7 d. sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (toliau – ir Tarptautinė sutartis) nuostatomis.
7. Pareiškėja taip pat pateikė 2021 m. liepos 6 d. reikalavimo perleidimo sutartį Nr. 2, sudarytą verslininko P. P. Z. (pradinis kreditorius) ir UAB „PLF Baltic“ (naupji kreditorė), ir reikalavimo perleidimo sutarties priedą Nr. 1, pagal kuriuos pradinis kreditorius atlygintinai perleido reikalavimo teises naujajai kreditoriui ir skolininkei UAB „Tokana“ dėl 13 600 Eur skolos, kuri buvo priteista prašomu pripažinti Ukrainos teismo sprendimu. Byloje esantys duomenys patvirtina, kad pareiškėja 2021 m. liepos 19 d. pranešimu informavo suinteresuotą asmenį apie reikalavimo perleidimo sutarties sudarymą.
8. Teismas konstatavo, kad pareiškėja pateikė visus dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti pagal Tarptautinės sutarties 43 straipsnio 4 dalį reikalingus dokumentus.
9. Iš pareiškėjos pateikto užsienio teismo sprendimo turinio teismas nustatė, kad suinterasuotas asmuo UAB „Tokana“ buvo laiku ir tinkamai informuotas apie bylos nagrinėjimą, dėl to nėra pagrindo atsisakyti pripažinti užsienio valstybės teismo sprendimą Tarptautinės sutarties 45 straipsnio 1 punkte nustatytu pagrindu.
10. Teismas taip pat konstatavo, kad nėra pagrindo atsisakyti pripažinti užsienio valstybės teismo sprendimą Tarptautinės sutarties 45 straipsnio 2 ir 3 punktuose nustatytais pagrindais.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

11. Suinteresuotas asmuo UAB „Tokana“ kasaciniu skundu prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. spalio 15 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – prašymą dėl užsienio (Ukrainos) teismo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvoje atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
  - 11.1. Suinteresuotas asmuo niekada nedavė sutikimo perleisti reikalavimą, taip pat nebuvo tinkamai ir įstatymų nustatyta tvarka informuotas apie perleistą reikalavimo teisę – pranešimas suinteresuotam asmeniui faktiškai nebuvo įteiktas (siunta kaip neįteikta 2021 m. liepos 26 d. buvo grąžinta siuntėjai UAB „PLF Baltic“). Žinodama šį faktą pareiškėja jokiais kitais būdais (pvz. pakartotiniu pranešimu, viešu skelbimu ar kitu būdu) suinteresuoto asmens nebandė informuoti ir kreipėsi į teismą, nors reikalavimo perleidimo faktas net negalėjo būti panaudotas prieš suinteresuotą asmenį. Suinteresuotas asmuo apie reikalavimo perleidimą taip pat nebuvo informuotas ir procese šioje civilinėje byloje, nes jokie procesiniai dokumentai jam nebuvo įteikti. Nors teismui buvo pateiktas išrašas iš Juridinių asmenų registro, kuriame matyti ne tik suinteresuoto asmens buveinės adresas, bet ir jos direktoriaus gyvenamosios vietos adresas, tačiau teismas šiuo adresu jokių procesinių dokumentų nesiuntė ir iš esmės tinkamai neišnaudojo visų procesinių dokumentų įteikimo galimybių suinteresuotam asmeniui, ir bylą išnagrinėjo joje nedalyvaujant suinteresuotam asmeniui, nesuteikdamas jam teisės byloje pateikti savo poziciją.
  - 11.2. Teismas, nutartimi pripažindamas atliktą reikalavimo perleidimą, apskritai nenagrinėjo, ar pradinis kreditorius be suinteresuoto asmens sutikimo turėjo teisę perleisti reikalavimą ir ar toks reikalavimo perleidimas neprieštarauja įstatymams, šalių 2018 m. birželio 4 d. prekių pirkimo–pardavimo sutarčiai, iš kurios kreditorius kildino savo 13 600 Eur reikalavimo teisę ir kurios byloje apskritai nėra. Teismas netikrino, ar nėra jokių Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.102 straipsnyje nustatytų pagrindų, kuriems egzistuojant draudžiama perleisti reikalavimą.
  - 11.3. Pareiškėja kartu su savo prašymu nepateikė jokio dokumento, patvirtinančio, kad suinteresuotam asmeniui buvo įteikti procesiniai dokumentai, šaukimai į Ukrainos teismą. Suinteresuotas asmuo jokių procesinių dokumentų, susijusių su Ukrainos teismo byla, niekada nebuvo gavęs, nebuvo informuotas apie šią bylą, joje nedalyvavo, apie dėl jo priimtą sprendimą sužinojo tik tuomet, kai antstolis areštavo jo turtą ir banko sąskaitas. Tarptautinės sutarties 43 straipsnio 4 dalies 2 punkte aiškiai nurodyta, kad prie prašymo būtina pridėti dokumentą, patvirtinantį, kad atsakovui, nedalyvavusiam procese, buvo laiku ir nustatyta forma bent vieną kartą įteiktas šaukimas į teismą. Šiame punkte nėra išlygos kaip 1 punkte, kad dėl šaukimo įteikimo į teismą galima spręsti iš paties užsienio teismo sprendimo teksto. Teismas, sprenddamas klausimą, ar šaukimas į teismą suinteresuotam asmeniui buvo įteiktas, negalėjo remtis vien tik pateiktu Ukrainos teismo sprendimu (jo tekstu) ir privalejo pareikalauti iš pareiškėjos pateikti dokumentą, patvirtinantį, kad atsakovui, nedalyvavusiam procese, buvo laiku ir nustatyta forma bent vieną kartą įteiktas šaukimas į teismą. Teismas turėjo pagrindą atsakyti pripažinti teismo sprendimą arba leisti jį vykdyti Tarptautinės sutarties 43 straipsnio, 45 straipsnio 1 punkto pagrindu, nes suinteresuotas asmuo nedalyvavo procese (Ukrainos teisme), jam nebuvo laiku ir nustatyta forma įteiktas šaukimas į teismą.
12. Pareiškėja atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
  - 12.1. Reikalavimo perleidimas šioje byloje neprieštaravo įstatymams ar sutarčiai ir nėra susijęs su kreditoriaus asmeniu. Perleista reikalavimo teisė yra kildinama ne iš bendros pradinio kreditoriaus ir suinteresuotojo asmens sutarties, o tik dėl jos neįvykdytos dalies, kuri yra patvirtinta įsiteisėjusiu Ukrainos teismo sprendimu.
  - 12.2. Visiškai nepagrįsti yra suinteresuoto asmens teiginiai dėl netinkamo pranešimo apie nagrinėjamą bylą – Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. rugsėjo 20 d. nutartyje detalai atskleidė pranešimo aplinkybes, atidėdamas iš anksto numatytą teismo posėdį bei nustatydamas naują terminą atsiliepimui į prašymą pateikti.
  - 12.3. Visas informavimo apie pradėtą bei nagrinėjamą bylą Ukrainoje procesas labai išsamiai ir detalai aprašyta prašomame pripažinti sprendime (vertimo antrame ir trečiame lapuose).
  - 12.4. Siekiant objektyviai nustatyti, ar pranešimas apie reikalavimo perleidimą yra tinkamas, turi būti taikomas objektyvusis metodas, t. y. sprendžiama, ar pranešimas yra tiek informatyvus, kad skolininkas, kaip protingas asmuo, pagal pateiktą informaciją suvoktų, jog reikalavimas yra perleistas. Šiuo atveju byla nagrinėjęs teismas visiškai pagrįstai nusprendė, kad suinteresuotas asmuo suvokė arba turėjo suvokti, koks reikalavimas yra perleistas pareiškėjai, taip pat kad sprendžiamas klausimas dėl Ukrainos teismo sprendimo vykdymo Lietuvoje.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl tinkamo informavimo apie teismo procesą sprendžiant dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir vykdymo pagal dvišalę tarptautinę sutartį

13. Užsienio teismų (arbitražų) sprendimai Lietuvos Respublikos teritorijoje gali būti vykdomi tik po to, kai juos pripažįsta Lietuvos apeliacinis teismas, kaip valstybės įgaliota institucija pripažinti sprendimą ([CPK 809 straipsnio](#) 1 dalis). Užsienio teismų sprendimai yra pripažįstami tarptautinių sutarčių pagrindu ([CPK 810 straipsnio](#) 1 dalis). Užsienio teismų sprendimai tarptautinių sutarčių pagrindu pripažįstami pagal šiose sutartyse nustatytas sąlygas ([CPK 810 straipsnio](#) 5 dalis).
14. Sudarydamos tarptautines sutartis, valstybės savanoriškai apriboja savo suverenitetą, prisiima viena kitai tam tikrus įsipareigojimus ir išreiškia pasitikėjimą viena kitos viešąja tvarka ir institucijomis, šis principinis aspektas turi būti įvertinamas aiškinant ir taikant tarptautinių sutarčių nuostatas, be to, tarptautinių sutarčių nuostatos turi būti aiškinamos ir taikomos jų visumos kontekste, atsižvelgiant į tikslus, kurių siekė valstybės, sudarydamos sutartį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-375/2009](#)).
15. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimas ir leidimas vykdyti reiškia tai, kad jo galia išplečiama iš kilmės valstybės į pripažįstančiąją valstybę, kurioje jis įgyja *res judicata* (galutinis teismo sprendimas) ir prejudicinę galią. Sprendimas, kuris yra pripažįstamas ir leidžiamas vykdyti, pripažinusioje valstybėje tampa vykdytinas, t. y. turi būti vykdomas vykdymo vietos valstybės teisės aktuose nustatyta tvarka – tokiais pačiais sąlygomis kaip vykdymo valstybėje priimtas teismo procesinis sprendimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-95-695/2016](#), 20 punktas).

16. Prašymą pripažinti ir leisti vykdyti užsienio valstybės teismo sprendimą nagrinėjantis teismas neturi diskrecijos tikrinti, ar teisingai užsienio valstybės teismas taikė materialiuosius ir proceso įstatymus, jo diskrecijos ribos – patikrinimas, ar nėra tarptautinėje sutartyje ar kitame teisės akte (įstatyme, reglamente, kt.) nustatytų pagrindų nepripažinti ir neleisti vykdyti sprendimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-304/2012](#)).
17. Lietuvos Respublikos ir Ukrainos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose 43 straipsnyje įtvirtinta, kad prašymas leisti vykdyti sprendimą paduodamas teismui, priėmusiam sprendimą byloje pirmąja instancija, kuris persiunčia jį kompetentingam priimti sprendimą dėl prašymo teismui. Prašymo rekvizitus nustato susitariančiosios šalies, kurios teritorijoje turi būti vykdoma, įstatymai. Prie prašymo leisti vykdyti sprendimą būtina pridėti: 1) teismo patvirtintą sprendimo nuorašą, oficialų dokumentą apie sprendimo įsiteisėjimą, jeigu tai nėra aišku iš paties sprendimo teksto; 2) dokumentą, patvirtinantį, kad atsakovui, nedalyvavusiam procese, buvo laiku ir nustatyta forma bent vieną kartą įteiktas šaukimas į teismą; 3) šio punkto 1 ir 2 papunkčiuose nurodytų dokumentų patvirtintus vertimus (2–4 punktai).
18. Tarptautinės sutarties 45 straipsnyje įtvirtinta, kad pripažinti teismo sprendimą arba leisti jį vykdyti gali būti atsisakyta, jeigu padavęs prašymą asmuo arba atsakovas nedalyvavo procese dėl to, kad jam arba jo įgaliotiniui nebuvo laiku ir nustatyta forma įteiktas šaukimas į teismą.
19. Teisės normos, pripažįstančiam teismui nustatančios pareigą įsitikinti, ar atsakovas buvo tinkamai informuotas apie procesą, ar jam buvo įteikti procesiniai dokumentai, yra skirtos tam, kad būtų užtikrinta derama pagarba atsakovo teisei į tinkamą procesą, o normos, nustatančios pareigą įsitikinti dėl sprendimo įsiteisėjimo, užtikrina, kad sprendimas neįgytų kitokios teisinės galios ir nesukeltų kitokių teisinių padarinių pripažįstančioje valstybėje, nei jis turi kilmės valstybėje. Tai reiškia, kad teisė į tinkamą procesą sudaro neatskiriamą Tarptautinės sutarties ir iš jos išplaukiančių susitariančiųjų valstybių subjektams suteikiamų teisių garantijų dalį.
20. Nagrinėjamu atveju kasacinis teismas sprendžia, ar Lietuvos apeliacinis teismas turėjo teisinį pagrindą tenkinti pareiškėjos UAB „PLF Baltic“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Ukrainos Rivnės miesto ūkinio teismo 2020 m. vasario 20 d. sprendimą.
21. Lietuvos apeliaciniam teismui buvo pateiktas įsiteisėjęs teismo sprendimas (kopija), kurį prašoma leisti vykdyti, jo vertimas į lietuvių kalbą bei reikalavimo perleidimo sutartis, kuria P. P. Z. perleido reikalavimo teisę į suinteresuotą asmenį UAB „Tokana“ pareiškėjai UAB „PLF Baltic“.
22. Byloje nėra ginčo, kad suinteresuotas asmuo (atsakovas) nedalyvavo bylą nagrinėjant Ukrainos Rivnės miesto ūkiniame teisme. Kasaciniame skunde teigiama, kad apie iškeltą bylą ir jos nagrinėjimo laiką bei datą suinteresuotam asmeniui nebuvo pranešta. Nagrinėjamoje byloje taip pat nėra pateikti įrodymai, kurie pagrįstų, jog suinteresuotas asmuo UAB „Tokana“ buvo informuotas apie vykstantį teismo procesą, t. y. pareiškėja UAB „PLF Baltic“ nepateikė Lietuvos apeliaciniam teismui duomenų apie tai, kad Ukrainos Rivnės miesto ūkinis teismas siuntė informacinius pranešimus UAB „Tokana“, jeigu siuntė, tai kokio jie buvo turinio, kokia kalba buvo parengti. Visos šios aplinkybės turi būti pagrįstos leistiniais įrodymais pateikiant juos teismui, kurio prašoma pripažinti kitos valstybės teismo sprendimą ir leisti jį vykdyti. Toks reikalavimas yra įtvirtintas Lietuvos Respublikos ir Ukrainos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose 43 straipsnio 4 dalies 2 punkte, taip pat tai reikšminga sprendžiant dėl atsisakymo pripažinti ir leisti vykdyti teismo sprendimą egzistavimą pagrindų, kurie nustatyti šios sutarties 45 straipsnio 1 punkte, įtvirtinančiame, kad pripažinti teismo sprendimą arba leisti jį vykdyti gali būti atsisakyta, jeigu padavęs prašymą asmuo arba atsakovas nedalyvavo procese dėl to, kad jam arba jo įgaliotiniui nebuvo laiku ir nustatyta forma įteiktas šaukimas į teismą.
23. Kadangi procesinių dokumentų įteikimo reikalavimu ir atitinkamu nepripažinimo pagrindų saugoma teisė į tinkamą procesą, toliau reikia vertinti, ar duomenų apie vykstantį teismo procesą ir tinkamą informavimą nebuvimas gali lemti suinteresuoto asmens teisės į tinkamą procesą pažeidimą ir sudaro pagrindą atsisakyti pripažinti arba leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje minėtą Ukrainos Rivnės miesto ūkinio teismo sprendimą.
24. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad asmens teisė būti informuotam apie teismo procesą ir būti išklausytam yra viena iš asmens teisės į teisingą teismą garantijų. Teisė į teisingą teismą – ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos (toliau – ir Konvencija) saugoma vertybė, todėl kasacinio teismo praktikoje dėl procesinių dokumentų įteikimo instituto nuosekliai remiamasi Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) jurisprudencija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-16-313/2019](#), 16 punktas).
25. Europos Žmogaus Teisių Teismas, nagrinėdamas bylas *Dilipak ir Karakaya prieš Turkiją* bei *Aždajic prieš Slovėniją*, nurodė, kad tais atvejais, kai civilinės bylos išnagrinėjamos nedalyvaujant vienai iš proceso šalių, reikia įvertinti šias aplinkybes: pirmą, ar teismas buvo pakankamai rūpestingas (angl. *diligent*), informuodamas šalis apie teisminį procesą, ir ar šalys gali būti laikomos kaip atsisakiusios savo teisės stoti prieš teismą ir gintis; antra, ar nacionalinė teisė suteikia galimybę asmenims, sužinojusiems apie prieš juos priimtą teismo sprendimą, reikalauti naujo teismo proceso, atitinkančio rungimosi principą (EŽTT 2014 m. kovo 4 d. sprendimas byloje *Dilipak ir Karakaya prieš Turkiją*, peticijos Nr. 7942/05, par. 80; 2015 m. spalio 8 d. sprendimas byloje *Aždajic prieš Slovėniją*, peticijos Nr. 71872/12, par. 53). Sprendžiant dėl to, ar asmuo gali būti laikomas atsisakiusiu teisės stoti prieš teismą, išankstinė sąlyga yra ta, kad jis turi būti tinkamai informuotas apie tokią turimą teisę bei vykstantį teisminį procesą (žr. jau cituotas *Dilipak ir Karakaya prieš Turkiją*, par. 87, 106; *Aždajic prieš Slovėniją*, par. 58). EŽTT pabrėžė, kad aptariamam atveju pirmiausia bus analizuojama, ar valdžios institucijos ėmėsi būtinų priemonių pareiškėjui apie inicijuotą civilinį procesą informuoti ir ar pareiškėjas atsisakė savo teisės. Jei šios teisės nebuvo atsisakyta, bus sprendžiama, ar nacionalinė teisė suteikė pareiškėjui tinkamų priemonių naujam bylos nagrinėjimui, kuris atitiktų rungimosi principą, užsitikrinti.
26. Rungimosi principas ir procesinio lygiateisiškumo principas, kurie yra glaudžiai susiję, yra pagrindiniai sąžiningo proceso sąvokos, kaip ji apibrėžta Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje, komponentai. Jie reikalauja teisingos pusiausvyros tarp šalių: kiekvienai šaliai turi būti suteikta pagrįsta galimybė pateikti savo argumentus tokiomis sąlygomis, kurios nesukuria jai esminės nelygybės oponento atžvilgiu. Šie principai, apimantys visus susitariančiųjų valstybių proceso teisės aspektus, taip pat taikomi specifinėje teisminių dokumentų įteikimo šalims srityje, nors 6 straipsnio 1 dalis ir negali būti aiškinama kaip nustatanti konkrečią dokumentų įteikimo formą (žr. Didžiosios kolegijos 2016 m. gegužės 23 d. sprendimo byloje *Avotins prieš Latviją*, peticijos Nr. 17502/07, 119 punktą ir nurodomą EŽTT jurisprudenciją). Jeigu teismo dokumentai, įskaitant teismo šaukimus, nėra įteikiami asmeniškai, asmeniui gali būti užkertamas kelias ginti save teismo proceso metu (žr. EŽTT 2015 m. spalio 8 d. sprendimo byloje *Aždajic prieš Slovėniją*, peticijos Nr. 71872/12, par. 48).
27. Kalbant konkrečiai apie bylas dėl teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti, EŽTT yra išaiškinęs, kad ginčiuose, kurių baigtis turi lemiama reikšmė civilinėms teisėms, Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis taikoma vykdant užsienio šalių galutinius sprendimus (žr. EŽTT 2008 m. gruodžio 18 d. sprendimą byloje *Saccoccia prieš Austriją*, peticijos Nr. 69917/01; 2012 m. liepos 31 d. sprendimą byloje *Sholokhov prieš Armėniją bei Moldovą*, peticijos Nr. 40358/05).
28. Sprendimas leisti vykdyti užsienio teismo sprendimą negali būti laikomas suderinamu su Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies reikalavimais, jei jis buvo priimtas nesuteikus pralaimėjusiai šaliai jokios galimybės veiksmingai pareikšti skundą dėl proceso nesąžiningumo teismo sprendimo kilmės valstybėje arba valstybėje, į kurią kreipiamasi (Didžiosios kolegijos 2016 m. gegužės 23 d. sprendimo byloje *Avotins prieš Latviją*, peticijos Nr. 17502/07, 98 punktas).
29. Minėta, kad Lietuvos Respublikos ir Ukrainos pasirašytoje sutartyje nustatyta, jog Lietuvos teismas gali atsisakyti pripažinti Ukrainos teismo sprendimą arba leisti jį vykdyti, jeigu padavęs prašymą asmuo arba atsakovas nedalyvavo procese dėl to, kad jam arba jo įgaliotiniui nebuvo laiku nustatyta forma įteiktas šaukimas į teismą. Vadinas, prieš priimdamas sprendimą pripažinti ir leisti vykdyti susitariančiosios šalies teismo sprendimą, teismas turėtų įsitikinti, kad pralaimėjusiai šaliai ar jos įgaliotiniui buvo suteikta galimybė veiksmingai pareikšti skundą dėl proceso

nesąžiningumo teismo sprendimo kilmės valstybėje arba valstybėje, į kurią kreipiamasi.

30. Lietuvos apeliacinis teismas nustatė, jog suinteresuotas asmuo buvo informuotas apie Ukrainos Rivnės miesto ūkiniame teisme nagrinėjamą civilinę bylą, iš paties šio teismo sprendimo teksto, kuriame nurodyta, kad Ukrainos Rivnės miesto ūkinis teismas ne kartą kreipėsi teisinės pagalbos į užsienio teismą, tačiau, kaip nurodoma sprendime, atsakovas savo teise į teisių ir įstatymo saugomų interesų apsaugą nepasinaudojo, atsiliepimo į ieškinį nepateikė, įgalioto atstovo atvykimo į 2020 m. vasario 20 d. posėdį neužtikrino, apie neatvykimo priežastis teismui nepranešė, nors apie bylos nagrinėjimo datą, valandą ir vietą jam buvo pranešta nustatyta tvarka teismo 2018 m. gruodžio 14 d. ir 2019 m. birželio 14 d. potvarkiais, remiantis Lietuvos Respublikos ir Ukrainos 1993 m. liepos 7 d. sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose nuostatomis. Vis dėlto priimant skundžiamą teismo nutartį iš pareiškėjos nebuvo pareikalauta įrodymų, kurie leistų teismui, kurio prašoma pripažinti ir leisti vykdyti sprendimą, įsitikinti, kokių adresu ir kokių būdu teismas, kuris nagrinėjo bylą, siuntė suinteresuotam asmeniui (atsakovei) pranešimus bei informavo apie inicijuotą civilinį procesą, bylos nagrinėjimo vietą ir laiką, konkrečias priemones, kurių teismas ėmėsi, kad suinteresuotas asmuo (atsakovė) būtų informuotas apie dėl jo priimtą teismo sprendimą, ir įrodymų, pagrindžiančių, jog suinteresuotas asmuo (atsakovė) atsisakė savo teisės stoti prieš teismą ir gintis, taip pat ar nacionalinė Ukrainos teisė suteikė pareiškėjai tinkamų priemonių naujam bylos nagrinėjimui, kuris atitiktų runginosi principą, užsitikrinti.
31. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad kasacinis skundas tenkinamas, o Lietuvos apeliacinio teismo nutartis, kuria tenkintas prašymas pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Ukrainos Rivnės miesto ūkinio teismo sprendimą, naikintina ir byla grąžintina Lietuvos apeliaciam teismui nagrinėti iš naujo.
32. Kiti kasacinio skundo argumentai nėra teisiskai reikšmingi, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

33. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis).
34. Suinteresuotas asmuo pateikė dokumentus, patvirtinančius jo patirtas 800 Eur išlaidas advokato teisei pagalbai ir sumokėtą 43 Eur žyminį mokestį. Pareiškėja pateikė dokumentus, patvirtinančius jos patirtas 300 Eur išlaidas advokato pagalbai ruošiant atsiliepimą į kasacinį skundą.
35. Kasacinis teismas turėjo 5,90 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 9 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Kasaciniam teismui nutarus perduoti bylą nagrinėti iš naujo Lietuvos apeliaciam teismui, šių bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu ([CPK 93, 98 straipsniai](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. spalio 15 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciam teismui. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Virgilijus Grabinskas

Dalia Vasarienė